

Avdelningen för kunskapsstyrning
Rose-Marie Odstam
rose-marie.odstam@socialstyrelsen.se

Regeringskansliet
Socialdepartementet

Socialstyrelsens yttrande över departementspromemorian Ett fritidskort för barn och unga – en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra (Ds 2024:16)

Socialdepartementets dnr: S2024/01352

Socialstyrelsens yttrande utgår från myndighetens verksamhetsområde. Myndigheten har därför inte närmare satt sig in i uppbyggnaden av systemet där utförare ska ta emot utbetalningar. Myndigheten vill ändå understryka vikten av att förhindra att inte oseriösa aktörer kan bli mottagare av pengar.

Myndigheten tillstyrker i huvudsak förslagen med följande synpunkter.

- Socialstyrelsen föreslår att fritidskortet ska gälla för barn upp till 18 år eller till den dag då föräldrarnas underhållskyldighet upphör.
- Socialstyrelsen avstyrker förslaget att Socialstyrelsen bör få i uppdrag att utreda hur familjehemsplacerade barn och unga kan få del av fritidskortet.

Socialstyrelsens synpunkter på förslag och bedömningar

3.2 Fritidskortet ska lämnas för barn som är 8–16 år

Socialstyrelsen tillstyrker i huvudsak förslaget men vill föreslå en utökning av åldersgruppen för de barn som kan komma i fråga för fritidskort.

Socialstyrelsen ställer sig bakom bedömningen att införandet av ett fritidskort kan stimulera barn till att utöva fritidsaktiviteter och möjliggöra deltagande i olika former av gemenskap. Myndigheten vill dock framhålla att behovet av till exempel fysisk aktivitet och gemenskap inte avstannar när ett barn fyller 16 år. Samma skäl att stimulera deltagande i fritidsaktiviteter finns för äldre tonåringar som för yngre. Som promemorian omnämner löper barn och unga som deltar i vuxenledda och regelbundna fritidsaktiviteter till exempel mindre risk för att dras in i brottslighet och annat normbrytande beteende än barn och unga som inte gör det.

I promemorian förs inget resonemang om varför fritidskort inte är aktuellt för tonåringar över 16 år. Man framhåller dock att det är en lägre andel aktiva bland 16–18-åringar. Att många äldre tonåringar slutar med fritidsaktiviteter borde i sig vara ett incitament för att införa fritidskort även för dessa. I allmänhet ökar föräldrarnas kostnader för barn vartefter de växer och utvecklas. Om föräldern haft dåliga ekonomiska förutsättningar när barnet är yngre så borde dessa bli ännu sämre när barnet blir äldre och kostnaderna ökar. Här kan ett fritidskort öka möjligheten för att en äldre tonåring kan fortsätta med sina aktiviteter.

Socialstyrelsen föreslår därför att man utökar åldersspannet för fritidskort att gälla för barn som är 8 upp till 18 år eller, om den unge går i skolan efter att denne har fyllt 18 år, till den dag då föräldrarnas underhållsskyldighet upphör.¹

3.3 Familjehemsplacerade barns rätt att ta del av fritidskort eller motsvarande insats bör utredas vidare

Socialstyrelsen avstyrker förslaget att myndigheten bör få i uppdrag att *utreda hur fritidskortet eller motsvarande insats kan komma barn och unga*

¹ Se 6 kap. 2 § föräldrabalken, FB, och 7 kap. 1 § andra stycket FB.

som placerats i familjehem och som inte är folkbokförda hos en vårdnadshavare till del.

Socialnämnden har ansvar för att placerade barn och unga får god vård.² Socialnämnden ska medverka till att barn i familjehem, jourhem, HVB och stödboende samt barn som är privatplacerade får god vård och fostran och i övrigt gynnsamma uppväxtförhållanden samt verka för att de får lämplig utbildning och den hälso- och sjukvård de behöver.³ En meningsfull fritid är en del av ett barn eller ung persons liv och Socialstyrelsen har i allmänna råd framhållit att socialnämnden vid uppföljning av vården bland annat bör fråga ett placerat barn eller ung person om denne har kamrater och fritidsaktiviteter.⁴

När ett barn eller ung person placeras i någon av de aktuella placeringsformerna följer också att socialnämnden ger ekonomisk ersättning till vårdgivaren eller familjehemmet för kostnader som rör barnet eller den unge, till exempel för fritidsaktiviteter. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) rekommenderar kommunerna att ge ersättning till familjehem för barnets ”normala och löpande behov för försörjning och livsföring i övrigt”. SKR ger också exempel på att ersättning för tilläggskostnader kan bli aktuellt om barnet har fritidsaktiviteter som medför betydande kostnader för utrustning eller avgift.⁵

Socialstyrelsen utgår således ifrån att kommunerna i normala fall ersätter familjehemmen men också andra vårdgivare för kostnader som hör samman med att barnet eller den unge utövar fritidsaktiviteter. Att placerade barn och unga inte fortsätter med fritidsaktiviteter under placeringstiden behöver inte nödvändigtvis ha med ekonomiska förutsättningar att göra. Det skulle också kunna orsakas av att barnet till exempel saknar motivation att fortsätta eller att vårdgivaren saknar praktiska förutsättningar att stötta barnet. Socialstyrelsen bedömer därför att ett fritidskort inte skulle ändra förutsättningarna nämnvärt för att placerade barn och unga ska delta i fritidsaktiviteter. Däremot kan det krävas andra individuella insatser från kommunerna för att respektive barn eller ung person ska få förutsättningar att fortsätta med aktiviteterna under placeringstiden.

Socialstyrelsen bedömer sammanfattningsvis att det inte finns behov av att utreda hur familjehemsplacerade barn och unga kan få del av fritidskortet. Myndigheten förutsätter att kostnaderna för fritidsaktiviteter även i fortsättningen blir omhändertagna inom ramen för kommunernas ersättningar för placeringarna.

² Se 6 kap 1 § tredje stycket socialtjänstlagen (2001:453), SoL.

³ Se 6 kap. 7 § SoL

⁴ Se AR till 6 kap. 7 b och 7 c §§ SoL i 7 kap. SOSFS 2012:11.

⁵ Cirkulär 23:50 Ersättningar och villkor vid familjehemsvård av barn, unga och vuxna, vårdnadsöverflyttningar med mera för år 2024.

Beslut om detta yttrande har fattats av avdelningschefen Sabina Orstam. I den slutliga handläggningen har enhetschefen Annika Öquist deltagit. Utredaren Rose-Marie Odstam har varit föredragande.

SOCIALSTYRELSEN

Sabina Orstam

Rose-Marie Odstam